Excellentissimis, & Reverendissimis Patribus

SACRI THEOLOGORUM COLLEGII

Proponuntur rationes, & argumenta, quibus, nedum valida ostenduntur duo Matrimonia à Viro Dei PYRAUSTA contracta, sed etiam demonstratur eumdem in illis duobus prudentissimè se gessisse, & heroicum in virtute prudentiæ attigisse.

Ro quo nihil duxi præmittendum, per quod animos vestros reddam benevolos, dociles, & attentos; quoniam de primo mihi non dubitandum; cum pluries, & pluries de vestra in me benevolentia non obscura senserim testimonia; frustra quoque moram traherem in secundo; nam res, de qua agitur ob suum gravissimum, & singulare, omnium ferè Christiani Orbis aures implevit; de tertio esset aliquid suspicandum, quà tenue, & imbecille meum agnosco, non quà amplum, atque profundum vestræ humanitatis intueor, cui fretus attentionem omnem præstandam mihi polliceor, præsertim, cum meum ineptum sit brevitate pensandum.

Igitur quocumque eloquentiæ telo discinctus primam partem aggredior de validitate Matrimonii utriusque à Pyrausta contracti; & spondeo in resoluendo me nunquam recessurum à verbis, & circumstantiis, ut in proposito dubio scripta sunt, & significant.

Id primo conatu fideliter præsto; nam ad verbum trascripsi partem hanc, quæ in narratione, seu propositione dubii sic est: *Sociam sibi quærere cogitavit, talem quidem, uti dictitabat, cum qua si possibile afforet, vivere liceret in casto, & virginali connubio ad instar S. Patriarchæ Joseph cum Sanctissima Sponsa Virgine Deipara &c.*

Expendo nunc conditionalem illam (si possibile afforet) & tanti ponderis eam adverto, ut mihi sit via planissima ad ostendendum in Pyrausta potuisse conciliari totam substantiam, vel essentiam Matrimonii non seclusa aliqua voluntate formali ad copulam coniugalem simul cum proposito virginitatis perpetuæ. Id exemplo mercatoris periculosa tempestate jactati demonstro; hic enim esto intenderet principaliter

 à jactu

à jactu suas merces eripere; tamen, quia cum hanc intentione conjungit conditionem hanc (si hoc erit possibile); ideo cum intentione absoluta salvandi merces voluntatem quoque conditionatam adnectit; qua, si urgeat, impellatque discrimen vitæ, atque naufragii, vult quoque conditionate projicere merces suas. Pyrausta noster in utroque conjugio hanc conditionem apposuit, & expressit (si possibile afforet); & hoc possibile, nedum sonat possibile physicum in voluntate, quæ carere potuit actu imperante, & applicante potentias sensitivas ad actum copulæ, sed etiam morale possibile, quod primo includit: si Deus illa auxilia, quæ aliis vicibus in conflictibus contra Venerea largè præbebit, nunc quoque præstabit; si gravissimæ tentationes, quibus gratia par non esset, non pulsabunt, si suis Conjugibus debitum non petituris, nec voce, nec signo, vel saltem mœrore aliquo, & virginitatem viri, & suam æquo animo toleraturis; si ipse Conjuges promissis, precibus, & documentis sint adducendæ, ut matrimonialem voluptatem hilariter fugiant, imo abhoreant, veluti factum est à Nereo, & Achilleo cum Domitilla jam desponsata; sane his, aliisque conditionibus sublatis habuit Pyrausta voluntatem conditionatam ad copulam. Hinc fit, ut etiam si ad essentiam matrimonii requiratur voluntas formalis ad copulam, jam in duobus Pyraustæ conjugiis, in quibus voluntatem servandi virginitatem perpetuam modificavit illa conditione (si possibile afferet) reperta est etiam voluntas formalis, conditionata tamen ad copulam.

Ad id evincendum, & manifestiùs declarandum, Scoti doctrinam in 4. d. 30. q. 2. C. erutam ex c. Commissum de Sponsalibus in medium afferre non pigeat. Docet igitur Scotus juxta Canonem allegatum in contractu matrimonii mutuam esse traditionem corporum ad copulam carnalem cum conditione saltem implicita, si petatur. Hinc fit contrahentes cum proposito statim vovendi castitatem verè contrahere, & conditionem hanc de copulæ voto castitatis voto non præjudicare, posito etiam contractu matrimonii, nisi illa, idest copula in effectu ponatur. Per hanc doctrinam, ferè ad verbum, ex cit. capite haustam salvat Scotus inter B. Virginem, & D. Joseph verum matrimonium extitisse absque copula actuali; quia esto Maria Virgo voverat castitatem, tamen sibi fuerat revelatum non commiscendam fore cum Joseph; & simul habere potuit intentionem copulæ implicitam, atque conditionatam, si, scilicet, petatur. Conditionalis allata solum per collectionem, & opinando à Scoto, aliisque Doctoribus in Matrimonio Deiparæ est asserta, cum nusquam in S. Textu habeatur expressa. At noster Pyrausta expressit satis superque voluntatem conditionatam in copulam, dum dixit, & protestatus est se victurum in castitate cum nova nupta, si possibile afforet; quod infert possibilitate sublata se descensurum in copulam.

Solidatur id magis per factum, quod narratur in c. Commissum de Sponsalibus, de quodam, qui cum juramento promiserat matrimonium, & po-

& postea hic ductus Spiritu altiori in Religionem voluit commigrare. De hoc viro legitur statutum ibidem, ut prius contraheret matrimonium, deinde in Religionem ingrederetur. Reor ego contrahentem hunc vix habuisse voluntatem conditionalem, & remotissimam ad copulam, quia per ingressum ad Religionem imminentem illa sibi praecludebatur omnino. Quo tamen nihil obstante, ob reverentiam juramenti, quo se obligaverat ad matrimonium, coactus est prius contrahere matrimonium, quam Religionem ingrederetur.

In hoc facto debet esse certissimum Matrimonium illud jussum contrahi ab Ecclesia non fuisse invalidum, sed verum, legitimum, & etiam Sacramentum; at in eo alia voluntas conditionalis virtualis, vel implicita excogitari non potest, quàm illa, quam remotissimam dixi, puta si contrahens ille post initum matrimonium revocasset propositum ingrediendi Religionem: tunc tenuitate intentionis hujus ad copulam nihil obstante validum, & verum fuit matrimonium, aliter Ecclesia praecepisset fieri aliquod invalidum, & Sacramento prorsus injuriosum.

Fuit responsum ad hoc ineluctabile argumentum per juramentum matrimonium illud, alioquin invalidum ex sui natura, redditum fuisse validum.

Sed quis unquam audivit doctrinam huic similem? Juramentum hoc defert, ut ea, quae dicuntur, vel promittuntur, si vera sunt, legitimèque promissa, magis firmentur in veritate, & tutiora reddantur; numquam vero juramentum virtutem hanc habet, ut contractum aliquem ex se invalidum traducat ad validum. Hoc patet in contractibus quibuscumque juratis; praesertim in illo donationis, quae fit ab impuberi; haec enim esto jurata, tamen à jure rescinditur. Item si quis duo iniret sponsalia, & prima non essent jurata, secunda vero cum juramento, in casu hoc Jura, Doctoresque definiunt standum esse prioribus sponsalibus non juratis. En quomodo juramentum roborat quidem, firmatque contractum, non vero de invalido potest validum reddere. Ex infirmitate igitur mox confutatae responsionis evidentissimum fit quanti roboris sit argumentum ex c. commissum de sponsalibus depromptum.

Patet etiam quantum illud faveat nostro invicto Pyraustae; nam duo Matrimonia Pyraustana esto praecesserit propositum continentiae, tamen praecessit quoque conditionalis illa (si possibile afforet) in qua includitur voluntas aliqua saltem virtualis ad copulam.

Haec voluntas virtualis, vel implicita satis est ad matrimonii substantiam, & essentiam; & id, nedum Scotus asseverat, innumerique cum eo Doctores; sed prae caeteris D. Tho. in 4. d. 30. q. pr. art. 2., quaestiun. 2. ubi docet *Beatam Virginem implicitè in copulam consensisse, at copulam nunquam fuisse in proposito, erat enim Maria à Deo facta certior copulam nunquam subsecuturam.*

Preterea valde notandum illos, qui contrahunt cum intentione determinata ingrediendi Religionem, & sic exequuntur, vere, legitimèque con-

contrahere matrimonium, & tamen isti nullam habeant intentionem actualem ad copulam, imò habent actualem contrariam. Isti ergo intantum valide contrahunt, quia per Matrimonium contraxerunt obligationem ad copulam; & si tales contrahentes privilegio dispensationis divinæ non utantur, tenentur exequi id, ad quod per matrimonium se obligarunt: fieri namque potest, ut quando contrahunt, mutent voluntatem, qua voluerunt Religionem, & tunc tenebuntur reddere debitum, & copulam exercere: hæc vero ad copulam obligatio ortum duxit ex Matrimonio. Quocirca fit evidens contrahentem cum intentione ad Religionem, habere intentionem implicitam ad copulam eandem. Hanc quoque intentionem habent, qui se steriles esse norunt, & virtute talis intentionis valide contrahunt matrimonia. Noster vero Pyrausta ponendo conditionem illam (si possibile afforet) apertius visus est copulam voluisse, nam possibilitatis conditione sublata ad copulam descendisset.

Moneo nunc negantes validum in matrimoniis Pyraustanis prætextu propositi de virginitate servanda demoliri etiam, & fortius Matrimonium Josephi cum Deipara: in hoc enim quoque præcessit votum Hebræis puellis insolitum de Virginitate servanda; & tamen duce Magistro Sententiarum in 4. Senten. Theologi omnes docent fuisse verissimum Matrimonium: prius etiam hoc idem docuerat Augustinus, qui in c. Beata Maria relatus dicit: *inter Mariam, & Joseph fuisse consensum cohabitandi, & individuam vitæ consuetudinem retinendi, & eos vere conjuges extitisse*. Hoc idem habetur ex c. omnis itaque 27. q. 2. Denique Gabriel Angelus testatus est, dum dixit Joseph: *Noli timere accipere Mariam Conjugem tuam*. Est autem contra usum communem loquendi eos conjuges nuncupare, qui matrimonium de præsenti non contraxerunt; conjugium namque ab unitate jugi, & vitæ maris, & fœminæ est derivatum. Merito dixi negantes validitatem in Pyraustæ conjugiis fortius demoliri conjugium Mariæ cum Joseph; quia Matrimonium plus videtur repugnare cum voto virginitatis perpetuæ, quam cum simplici ejusdem proposito; & Pyrausta non votum, sed propositum simplex de virginitate servanda in suis conjugiis solum præmisit.

Magis, magisque validatur Scoti, & D. Tho. Sentent. per id, quod habetur ex. de verborum significat. c. exiit, & est hodie in 6. lib., ubi dicitur sententialiter, retento dominio concedere aliis usum non est inutile, quia usus ille necessarius est utentibus. Per hanc doctrinam evincitur saltem dominium, & usum separabilia esse inter se; dixi (saltem), nam ut Scotus monet, licet possit retineri dominium usu translato; tamen non videtur magis fieri posse, ut transferatur dominium usu solo retento, & hoc accideret in matrimoniis Pyraustanis, in quibus Pyrausta per Matrimonia transtulisset dominium sui corporis in suas Conjuges, & retinuisset sibi usum per propositum virginitatis servandæ: docet ergo Scotus per allatum Canonem solum evinci alicui posse com-

petere

petere unum illorum, non vero alterum; At quod possit retineri usus translato dominio probatur per illud c. commissum de sponsalibus, ubi præcipitur illi, qui sponsalia jurata contraxerat, & postea votum, vel propositum emiserat ingrediendi Religionem, ut prius contraheret matrimonium, & postea Religionem ingrederetur. In hoc facto clarissimè apparet translatum fuisse dominium sui corporis per matrimonium, & usum fuisse retentum per votum, sive propositum.

Addit Scotus adulteram, quæ habet potestatem in corpus legitimi conjugis, quia illa data fuit sibi per Matrimonium, & indefectibiliter; tamen non habet, nec potest habere usum corporis illius propter peccatum suum. Sed hoc quoque probat posse retineri dominium amisso usu, non autem e contra; & ideo doctrina hæc de adultera solum probat illa duo esse separabilia inter se; & illa sola ratio ex c. Commissum probat posse transferri dominium usu retento.

Rursus validitas Matrimoniorum Pyraustæ probatur per illud, quod habentur in c. Beata Maria 27. q. 2., & est Augustini, in quo sic: *Beata Maria proposuit se servaturum votum Virginitatis in corde, sed ipsum votum virginitatis non expressit ore: subjecit se divina dispositioni, dum proposuit se perseveraturam Virginem, nisi Deus aliter revelaret; committens ergo virginitatem suam divina dispositioni consensit in carnalem copulam: non illam appetendo, sed divina inspirationi in utroque obediendo*. At ajo ego, Pyrausta non solum corde, sed etiam ore se divinæ dispositioni subjecit; nam non semel, sed sæpius indicatum per verbum frequentativum, dictiabat, conditionem illam (si possibile afforet) apposuit, & per conditionem hanc quis non videt eum in carnalen copulam consensisse? & quis non videt eundem non appetendo carnalem copulam, sed divinæ inspirationi in utroque obediendo sic consensisse? hoc patet, quia faciendo Virginitatis propositum, illam certè non concupivit, sed refutavit; motivum vero altissimum, quo motus est Pyrausta ad duo Matrimonia contrahenda ad similitudinem Matrimonii Deiparæ cum D. Joseph, & felicissimus secutus eventus satis monstrant non temere, sed Deo specialissimè inspirante fuisse permotum.

In allegata Augustini sententia notetur particula illa (*nisi Deus aliter revelaret*,) quæ indicat conditionatè Mariam Virginem in copulam consensisse; & erubescant irrisores Scoti, & D. Thomæ subtilitatum, qui dum docuere voluntatem conditionatam implicitam, vel virtualem ad copulam sufficere ad faciendum validum Matrimonium, hanc doctrinam hauserunt ex Augustino; & ideo D. Tho. in art. pr. cit. dixit, *Virginem implicitè in copulam consensisse*: imo in art. 3. ejusdem qu. 2. ait *sine hac implicita voluntate Matrimonium non posse consistere*.

Hæc etiam fuit doctrina Doctoris Seraphici in 4. d. 30. par. pr. qu. 2.

Nec sequitur in Pyrausta fuisse duas voluntates contrarias, quod nimis repugnat; nam tunc duæ voluntates solum sunt repugnantes circa duo objecta, contraria quando ambæ sunt actuales, & absolutæ, non

vero quando una est absoluta, altera vero conditionalis; & sic in Pyrausta fuit voluntas absoluta, & efficax Virginitatem servandi; & cum hac potuit coniungi quoque conditionata voluntas ad copulam, quæ fuit expressa per illa verba (si sibi possibile afforet) : & ideo illæ duæ voluntates, quæ videntur contrariæ non repugnatunt in eodem Pyrausta, velut similes voluntates in eodem Mercatore non pugnant, dum vult, quantum in se est salvas facere merces, & vult conditionatè easdem proijcere, si scilicet vitæ periculum urgeat, & impellat.

Denique accedo ad Achillem adversantium profligandum, & est ex c. finali de conditionibus appositis, in quo sic habetur: *Si conditiones contra substantiam Matrimonii inserantur, quia si alter dicat alteri, contraho tecum, si generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore, vel facultatibus digniorem, aut si pro quæstu adulterandam te tradas:* hæ conditiones ex cit. cap. invalidant Matrimonium, quia sunt contra substantiam Matrimonii. Simile quid censuit D. Augustinus in lib. de bono conjugali c. 5., & adducitur in 32. q. 2. cap. solet; sed Pyrausta præmittendo Virginitatis propositum, voluit aliquod contra substantiam matrimonii, quia voluit ne proles sequeretur ex matrimonio; inde sequitur ejus matrimonia fuisse prorsus invalida.

Ad id dico aliud esse velle obligationem ad prolem, & ad fidelitatem, & vinculum, & aliud est velle illam non observare in executione, & quoad effectum. Istæ duæ intentiones inter se non repugnant, sicut non repugnant hæ duæ consimiles: velle esse Christianum, & velle non observare; hæc enim secunda non pugnat cum vero Baptismo, veroque Christiano, etiam si hic intenderet nihil credere de articulis Fidei, postquam habuit intentionem suscipiendi verum Baptisma, & fieri voluit verè Christianus. Hac præmissa doctrina facilimè fortissimus Achilles ille prosternitur; nam uti patet ex modo narrandi, qui fit in allato Textu, illi, qui inducuntur apponentes conditiones allatas, nullam intendunt obligationem subire: hoc patet; nedum quia dicitur: si conditiones contra substantiam inserantur; sed etiam, quia in una conditionum sic est: *vel donec inveniam aliam honore, vel facultatibus digniorem*: per quod aperte indicatur contrahentem nullam velle suscipere obligationem, ad indissolubilitatem, & Sacramentum. Secus se gessit prudentissimus noster Pyrausta, nam primo sibi sociam quærere cogitavit, sed cum qua vivere liceret in casto, & virginali conjugio ad instar Sancti &c. En volendo conjugium, voluit quoque quamlibet obligationem necessario sequentem ad Matrimonium: tum quia per conditionem appositam intelligitur voluisse intentione aliqua formali, conditionatè tamen, etiam copulam maritalem. At quia proposuit vivere cum sua Coniuge ad similitudinem Mariæ cum Joseph; ideo solum non voluit executionem, & effectum obligationis illius.

Et sanè si nullum hæc mea distinctio robur haberet, ruerent omnia Matrimonia, quæ à Sanctis Viris, & fœminis in Orbe Christiano, nedum cum proposito, sed cum voto servandi virginitatem contracta sunt.

Idem

Idem dicendum; & respondendum ad Augustinum citatum in argumento loqui, scilicet de iis, qui nullam habuerunt voluntatem ad obligationem ad copulam, non vero de iis, qui non voluerunt executionem obligationis illius. Si vero adducatur idem Augustinus lib. 19. contra Manicheos, ubi ait *Matrimonium inde appellari, quia fœmina nubit, ut mater filiorum efficiatur*, quod nequit haberi, nisi intendatur copula ejus cum viro: hoc nihil obstat, quia Augustinus innuere solum voluit in Matrimonio acquiri à contrahentibus dominium mutuum in sua corpora in ordine ad copulam carnalem; cum ratio Matrimonii sita sit in tradendo tantum jus, & potestatem ad copulam; & in tali traditione libera includitur quoque consensus implicitus, & virtualis ad copulam. Beccanus vero, Caspensis, Petrus Lebatus, aliique recentiores substinent hunc consensum implicitum, per quem contrahentes feruntur in copulam, intelligendum esse ex parte contractus, non contrahentium.

Est adhuc instantia dissolvenda, nam in relato cap. fin. de conditionibus appositis; hæc est conditio; si generationem prolis evites; at si ante matrimonium contractum paciscerentur Sponsi de voto Virginitatis servandæ jam quoque pactum inirent, & conditionem apponerent de generatione prolis vitanda; ideoque condirio voti, vel propositi de virginitate est quoque contra substantiam matrimonii; atque similiter reddit irritum matrimonium.

Est plana responsio ad hanc instantiam, nam Pontifex in cap. illo intelligitur de generatione impedienda, sed tamen copulam exercendo, quæ quidem conditio est contra substantiam Matrimonii; essentiale enim est Matrimonio, ut Coniuges subeant obligationem non impediendi prolem in copula coniugali, & educandi nascentem; unde si contrahentes ad id se non obligandi haberent intentionem, & animum, aut obligandi se ad oppositum, scilicet ad sumenda venena, quæ sterilitatem inducant, aut enecandi nascentem, utique esset irritum Matrimonium; quia contractum fuisset cum conditione, quæ est contra substantiam Matrimonii. At Matrimonia duo Pyraustæ cum Virginitatis Proposito excludebant usum dominii, & potestatis, qui usus non est de essentia Matrimonii, cum Coniuges illo se valeant perpetuo abdicare, postquam contractum est Matrimonium, quia non est de substantia Matrimonii, non vero excludebant dominium, & potestatem, nec obligationem, quæ sit de essentia Matrimonii. Tum quia Matrimonia Pyraustæ fuere cum proposito conditionato Virginitatis conjuncta, & ideo (ut dixit superius) involuebant aliquam voluntatem formalem conditionatam ad copulam.

Nolo omittere hic, quod fuit à P. Theologo uno bis, terque pronunciatum, nedum in primo, sed etiam in secundo congressu, & est, tunc virginitatis propositum stare posse cum Matrimonio, cum sequitur matrimonium jam contractum; cum vero antecedit, tunc semper destruere matrimonium.

At hæc doctrina nedum destruit matrimonium Deiparæ cum Joseph, in quo Maria longe ante contractum votum virginitatis emiserat; sed etiam illud, quod retuli ex c. commissum, in quo ille, qui juramento spoponderat matrimonium, & postea voluit ingredi Religionem, coactus est prius contrahere matrimonium, & postea ingredi Religionem. In hoc quis non videt propositum, seu votum de Religione præcessisse. Et licet 27. qu. 1. c. nubentes habeatur *voventes continentiam non posse nubere*; tamen ibidem cap. nuptiarum, & c. quidam, & c. Si vir definitur *si nubant, non separentur*. Destruerentur etiam omnia Matrimonia, quæ ab Ecclesia permittuntur contrahi ab iis, qui mox sunt ingressuri Religionem. Demum lex illa est de voto, non de proposito.

Prudentia summa Pyrausta in duobus Matrimoniis propugnatur.

HÆc prudentia potest primo firmari per conditionem, quam Pyrausta proposito Virginitatis adjecit (si possibile afforet); per hanc enim ostendit se non certitudinem infallibilem de futuris divinis auxiliis præsumpsisse, sed memorem illius Apostolici moniti: *Qui stat, videat ne cadat*; voluisse conditionatè tanto æquori se committere; nam si Virginitatis perpetuæ propositum non sibi cum sperata felicitate cessisset; nullius temeritatis, imprudentiæ, inconstantiæ fuisset nota culpandus.

Et revera prudentissimi Viri, atque sensati, qui probè norunt numerum sine numero impedimentorum, per quæ possint impediri promissionum effectus, quando promittunt, ferè semper cum conditione promittunt. Ex quo fit, ut si conditione non posita promittens promissa non impleat, nullius culpæ sit reus, nec obligatione aliqua teneatur.

Jam dixi conditionem illam (si possibile afforet) ad moraliter quoque possibile extendendam; nullo enim restringente, aut ad minorem significationem trahente addito est coarctata possibilitatis illa conditio: imo si aliqua est in illo possibili adstruenda restrictio, existimandum est Pyraustam sibi proponentem Objectum, tam pium, sanctum, & tam arduum ad illum præcipuè suum direxisse possibile, qui dixit: *sine me nihil potestis facere*. Quare si Deus Pyraustæ sperata denegasset auxilia, quæ *singulis dat prout vult*, & Pyrausta in maritalem copulam descendisset; neminem puto tam districti rigoris futurum, qui in Pyraustæ proposito levitatem, & imprudentiam accusasset; nam Pyrausta conditione amplissima non restrictæ possibilitatis se ante muniverat. Quo circa, veluti quis alteri pollicens donum, & mutuum sub hac eadem conditione, si mihi erit possibile, si postea impossibilitate id prohibente non det mutuum, neque donum, nullius imprudentiæ, aut levitatis sit reus; sic Pyrausta, quia fuisset consuetis divinis auxiliis destitutus, vel quia hæc eadem non fuissent suis communicata Conjugibus ad annuendum viri proposito; vel quia in viro, atque conjugibus tentationes validissimæ, & insuperabiles emersissent, vel aliis occurentibus im-

impedimentis non vincibilibus, quæ numerari non possunt; si Matrimonium consumasset, vituperandus non esset, quasi se gessisset imprudenter, & leviter in faciendo propositum; quia conditionatè illud ediderat; quin potius commendandus esset ut prudens, & providus; quia sagacissimè prævidisset à quot, & quantis poterat impedimentis urgeri; & ideo maluit conditionatè, quàm absolutè suum efferre propositum.

Eant nunc criminantes in probo, & prudente Pyrausta peccandi periculum, cui se per propositum virginitatis exposuit; nam inveniri non potest tale peccatum, de quo potuisset esse periculum; non enim peccasset, quia proposito non stetisset; nam propositum conditionatum, non absolutum hoc fuit; nec peccasset in copula exercenda, quia vi conjugii præcedentis illa sibi non fuit illicita. Fuit dictum in primo congressu habito ab octo Theologis ideo se exposuisse peccandi periculo, quia Pyrausta aggressus est opus arduum, perdifficile, & omnino superans humanas vires; & cum ego subjecissem tot Martyres, qui tormentorum, & mortis arduo nihil obstante se sponte obtulerunt Tyrannis, & Fidem Christianam propugnaverunt, & defenderunt, non rogati, nec requisiti, præ cæteris Georgius, & invictissima Catharina; nec tamen isti Martyres se exposuerunt peccandi periculo ob hoc, quia se liberè obtulerunt operi, & facto, nimis arduo; cum tamen aliqui, inter quos Marcellinus Summus Pontifex, vi tormentorum adacti fidem negarunt, & coluerunt Idola Gentium.

Responsum fuit ab uno disparem esse rationem inter bonos Martyres, & Pyraustam, quia tormenta ab alio, scil. a Tyranno erant inferenda Martyribus; sed Pyrausta ipsemet erat, qui erat descensurus in copulam; & ipsemet fuit, qui per duo conjugia se exposuit periculo frustrandi virginitatis propositum.

At licet Martyr ab alio debebat pati mortem, atque tormenta; tamen si metu victus fidem negasset, ipse Martyr fuisset ille, qui se hujus peccati periculo exposuisset, dum sua confessione irritasset Tyrannum, coram quo Evangelicam fidem nec coactus, nec requisitus prædicasset, & exaltasset: veluti si Pyrausta tenui, vel nulla gratia Divina suffultus continuò, & frequenter cum suis Conjugibus conversatus fuisset; & ab illarum illecebris, & pulchritudine fuisset stratus, & victus, esto conjuges eum illexissent, & vulnerassent, tamen Pyrausta fuisset ille, qui se exposuit horum vulnerum gravi periculo, & ideo Pyrausta sic inermem se exponendo peccasset, quia se exposuisset periculo mutandi factum de virginate propositum. Veluti ergo multi Martyres, inter quos Georgius, & Catharina, non se exposuerunt peccandi periculo; quia impulsu Divinæ gratiæ specialissimæ moti sunt ad sponte provocandos, irritandosque Tyrannos: sic Pyrausta, quia specialissima Dei gratia impellente motus est ad conjungendum conjugia cum virginitatis proposito, nulli se exposuit peccandi periculo. Taceo postea reperiri aliquos mihi notos, qui quamvis non frigidi, ab-

 ho-

horent tamen copulam exercere cum foeminis; & hoc, quia putant in exercitio copulæ hominem insanire.

Arbitror hujusmodi temperamenti fuisse Xenocratem, ad cujus torum cum Phrynes fuisset immissa, rogata illa quid sua elegantissima forma, & lenociniis de Philosopho retulisset, fatendo se spretam, & victam dixit: cum statua sese, non cum homine cubuisse. Si tale ponatur fuisse Pyraustæ temperamentum, jam habeo eum solis viribus naturalibus nulli se exposuisse peccandi periculo. Sed meliores, & fortiores debet Ecclesia Christi habere Xenocrates; & ideo pono Pyraustam communi omnium concupiscentia fuisse vexatum; num ideo matrimonia contrahendo imprudens fuit, & se exposuit peccandi periculo?

Si sic esset, non referendi essent inter Sanctos Henricus, Eleazarus, Pulcheria, & alii quindecim quos studio brevitatis omitto, qui contraxerunt similia Matrimonia cum Pyraustanis; cum tamen Ecclesia hos veneretur; nec unquam senserit eos in tali facto peccasse, aut molitos id imprudenter.

Si sic esset imprudentiæ, atque temeritatis culpanda esset magna illa Teresia, dum votum illud emisit verissimè super arduum de faciendo quidquid esse perfectius intelligeret.

Immanitatis inauditæ accusandus esset Franciscus de Paula, qui votum edidit primus æquandi vitam suam, totiusque suæ posteritatis cum Quadragesimali jejunio.

Incusandus esset insolentissimæ temeritatis ille magnus Antonius, qui cæsus, stratus per verbera catenarum, & adeo putatus mortuus, ut noctu à suis sacri funeris sibi persolverentur officia, vix halitu vitæ utcumque resumpto rursus prodivit in aciem, & insultando rursus Dæmones provocavit, ut in se, quantum vellent sævirent; quia jam toties fuerat expertus eos in se nullius esse virtutis. Insignis insaniæ homo censendus esset Simeon ille Stylita, qui fixus manens in altæ columnæ cacumine diu sibi præclusit itinera, & incessus, & se tot torrentibus solibus, & succedentibus Aquilonibus fere nudum exposuit.

Prodire nunc tot agmina Martyrum promiscuæ ætatis, & sexus; & nescio an sit, qui vos arguat, quia sponte irritastis imperia Potestatum, & Tyrannorum, ut in vos sævirent cumulando tormenta super tormenta ad necem usque, quam avidissimè concupiveratis. Utique concupiscentia vitæ servandæ potior, & vehementior est illo fomite, qui solet ad carnalem copulam instigare; quia illa ad conservandum proprium esse, hæc autem ad opus, & actum fecundum urget, & stimulat; & cur non sunt culpandi tot Martyres, tamquam se exponentes periculo deserendi fidem ob mortis metum, quæ est proprii esse destructio? culpandus vero Pyrausta tamquam imprudens, quia per duo conjugia erumpere potuit in copulam maritalem, per quam violasset suum de virginitate propositum.

Omnia possum in eo, qui me confortat dixit Apostolus ad Philip. 4., cum tamen

tamen eidem datus sit stimulus carnis, qui ter eum cædebat in die; & sentiunt non pauci Doctores hunc stimulum non intelligendum esse de Satana verberante, sed de fomite carnis, qui Paulum acerbissimè divexabat; & ideo à Deo permissum est tantum Apostolum virginitatis cultorem hoc stimulo fodicari, ut victor evadens non solum de externo, sed etiam de interno referret hoste victoriam.

Est ergo recurrendum ad Deum specialissimè irradiantem, inspirantemque in hoc heroico Pyraustæ nostri proposito; Deus namque, ut suum agrum Ecclesiæ fertilem novo virginitatis flore vernantem efficeret, specialissimo gratiæ genere inspiravit Pyraustæ, ut in duplici Matrimonio miranda daret experimenta constantiæ in virginitatis proposito, & unam Ecclesiam muniret exemplo, alteram verò ditaret novo germine sanctitatis. Deindè Christus ipse ut suum meritum extenderet ad omnigenum, voluntate, non verò necessitate quibusdam passionibus non sibi indecoris voluit affligi, puta pavore, dolore, fame, siti, atque tristitia; nescio cur Pyrausta sit arguendus quia difficilimo cum carne conflictui se liber exposuit, ut meritum suum singulare faceret, & augeret. In hoc stat pro me Augustinus qui sic me confirmat; *Per tentationem probatur virtus, & exercetur; & gloriosior palma est non consensisse tentatum, quam non potuisse tentari*. De Christo quoque dixit Apost. ad Hebræos 4. *Tentatum per omnia pro similitudine absque peccato*. Ut igitur Pyrausta ad cumulum meriti ingentis accederet, in suo proposito tentari voluit per duo conjugia.

Objecit mihi unus ex R.R. P.P. Theologis injuriam factam fuisse conjugibus, quæ nescieverunt hujusmodi Pyraustæ propositum; & deinde esto sciverint, tamen erubuisse exigere debitum maritale puellari verecundia id prohibente, sed.

Dubium propositum resolvendum est non divinando, nec per remotissimas conjecturas, sed per illas circumstantias, quæ in propositione dubii fuerunt expressæ. At in illa, & ex illa habetur, & infertur contrarium ei, quod est objectum; nam Pyrausta dictitabat, idest frequenter dicebat, atque vulgabat, se quærere sponsam talem, cum qua liceret vivere in casto, & virginali conjugio &c.: & post pauca; ita ut jugum matrimonii absque carnis tribulatione sustinere valeret.

Deinde de patre puellæ assecuto Pyraustæ propositum refertur dixisse Pyraustæ se despondere ei puellam, qualem ipse cuplebat. Si non credatur dictum frequenter à Pyrausta pervenisse ad aures puellæ, quæ prior nupsit Pyraustæ; tamen est penitus incredibile Patrem puellæ non significasse puellæ Pyraustæ propositum; & hoc quia pauperes genitores gravati filiabus collocandis in matrimonium sæpissimè, vel lamentando, vel consolando, loquuntur cum eisdem, aut de mediis, aut de conditionibus virorum, qui possent eas ducere in uxores.

Tùm quia quis dicet puellæ patrem dixisse Pyraustæ dare se ei sponsam qualem ipse cupiebat, & minimè significasse filiæ suæ Pyraustæ propositum?

Incredibilitas prædicta fundatur in eo, quod in eadem dubii propositione narratur, in qua habetur sic. Excepto matrimoniali congressu, quem nec ipsa Sponsa petebat, nec appetere unquam ostendit. Hæc verba indicant puellam edoctam à Patre de Pyraustæ proposito, vel ob puellarem simplicitatem nihil scivisse de copula maritali, vel eam etiam à se propositum simile effecisse.

Item, quia sponsus sponsæ castè blandiebatur, potuit facilimè sponsa aliquo nutu significare sponso voluntatem copulæ, & debiti, quod exigebat; cum tamen de ea narretur, nec appetere umquam ostendit.

Denique propulsatur in Pyrausta quævis suspicio imprudentiæ, & injuriæ, quæ dicitur ejus illata conjugibus per illud Apost. ad Philippenses 1. *Qui capit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu*. Pyrausta conjungendo conjugium cum virginitatis proposito molitus est opus bonum; nam prima bonitas operis desumitur ex objecto; & hæc duo objecta *Virginitas*, & *Conjugium*, tàm separata, quàm juncta constituunt bonum objectum; imo conjuncta ob sui singulare constituunt objectum superegregium ob summum difficile; & quia paucissimi conjuges id præstitere. Desumitur etiam bonitas actus ex fine; & finis Pirraustæ fuit imitatio Matrimonii D. Joseph. Utique hæc imitatio bona est, & non vetita, quia si Christus ipse vel consuluit, vel præcepit Deum ipsum ab hominibus imitandum, & Deum ipse tunc vocat Patrem; etiam tenendum est consulere ut fideles in perfectione imitentur suum Patrem putativum S. Joseph, de cujus probitate sacer textus testatus est esse simpliciter justum sine ulla diminutione. Math. 1. *Joseph autem vir ejus cum esset justus*. Demum ex propositione dubii nulla potest deprehendi circumstantia, per quam vitietur illa duplex operatio Pyraustana; & ideò opus illud Pyraustæ habens integritatem requisitorum omnium concurrentium ad bonitatem moralem est bonum morali bonitate, super quam fundatur bonitas Theologica, & meritoria; hoc posito.

Docet fides, docet Apostolus quodlibet tale opus à Deo præveniente incipere, & hoc per gratiam, quæ præveniens nuncupatur. Docet idem Apost. Deum esse qui opus bonum tale perficiat, nam dicit *perficiet usque in diem Christi Jesu*; tunc verò opus bonum à Deo perficitur, cum dantur gratiæ concomitantes, & consequentes ad idem opus; & insuper dantur omnia media perducentia ad finem intentum.

At si Pyrausta volente conjungere cum virginitate conjugia Deus paria auxilia Pyraustæ conjugibus non præbuisset; tunc utique inceptum bonum opus non perfecisset; quia si conjuges illæ non annuissent Pyraustæ proposito, tenebatur Pyrausta à proposito suo recedere: prætererea, qui vult finem, & efficaciter, vult quoque media, quæ sunt necessaria; atque ideò si Deus voluit finem Virginitatis in matrimoniis Pyraustanis, & efficaciter voluit, quia illa matrimonia usque ad finem exercuit virginitate sua prorsùs illæsa, piè existimandum est paria auxilia fuisse data conjugibus; & de istis auxiliis opinandum est Pyraustam ali-

quam

quam certitudinem habuisse, esto non fidei, nec scientiæ. Per hoc evincitur Pyraustam prudenter, innocenter, & procul omni injuria suarum conjugum se gessisse.

Dum in congressu habito promovi hoc argumentum pro bonitate operis Pyraustani assignata fuit ab uno P. Theologo hæc circumstantia Pyraustæ operationem inficiens, quia scilicet Pyrausta poterat ducere in uxores mulieres provectæ ætatis, & vetulas, quibus tamen post habitis duxit adolescentulas, & puellas. Addidit idem ideò reprehendendum esse Pyraustam, quia post primum conjugium ad secunda vota transivit.

Sed quivis potest advertere quanti roboris sit allata responsio; nam si Pyrausta habebat pro sui operis fine imitationem Matrimonii D. Joseph cum MARIA DEIPARA, debebat Pyrausta senex, ut Joseph deligere Sponsam Virginem, & florentem ætate puellam, qualis erat Deipara, quæ tunc temporis, nec decimum quartum annum ætatis impleverat; & hoc, quia Matrimonium suum intendebat assimilare cum D. Josephi conjugio. Item ubinam reperiuntur fęminæ istæ anus, & vetulæ, quæ saltem aliqua delectatione morosa per longum vitæ spatium non inquinaverint mentem suam? & esto aliqua reperiretur, quis potest esse certus morali certitudine, illam tentationibus magnis pulsatam, aliqua voluptate mentali non se infecisse? Secùs res se habet in puella simplici, & probè educata: nam ex hisce puellis, non una, vel duæ, sed quandoque plures, & plures in eadem Urbe repertæ sunt, quæ nil prorsùs norunt de copula maritali; & ideò, quia per puellas, & non per vetulas Pyrausta potuit majori similitudine, & certitudine imitari matrimonium Joseph cum Deipara, desponsavit sibi non vetulas, sed adolescentulas.

Deinde, quia ex objecto, & fine patet Pyraustam operari voluisse actum virtutis heroicæ, si vetulas duxisset in conjuges, nulla fuisset sibi lucta cum carne: nam vetulæ edentulæ sæpè, atque deformes potiùs ad fugam provocant, & ad fastidium, quam ad copulam, & voluptatem; & sic in Pyrausta, nedùm heroicum non eluxisset, sed nec etiam castitatis, & continentiæ ulla vestigia ostendisset; cum virtus quæcumque respicere debeat arduum, & difficile.

Rursùs in propositione dubii habentur hæc verba exprimentia alteram intentionem Pyraustæ præter primam: (& rem suam familiarem cura sponsæ muniret). Duxit ergo conjugem Pyrausta, ut se, remque suam familiarem cura sponsæ protegeret; at vetulæ ad curam hanc sunt penitus ineptissimæ, & debent regi, non regere. Idem finis excusat Pyraustam à labe, quam posset subire ex secundo matrimonio, quod contraxit prima uxore demortua; quia graviori ætate procedente, plus conjugali indigebat subsidio: imò in hoc locum habet etiam primus finis, scilicet imitatio matrimonii D. Josephi, quem quia nec per integrum annum imitari valuerat, voluit bis imitari ducendo secundam uxorem.

Do,

Do, non concedo adversario secundas nuptias esse damnabiles, tunc solùm haberet locum somniata damnatio, quando illæ traherentur in argumentum insatiatæ salacitatis; at in Pyrausta secundæ nuptiæ cum proposito virginitatis sunt potiùs testimonium infallibile geminati conflictus, geminatæ victoriæ, duplicis lucri duarum virginum, duplicisque triumphi.

Tùm quia quis dicet secundas nuptias esse damnabiles? nullus hoc dicet præsertim in Evangelica lege; nam 32. *quæst. pr. cap. hac ratione*, & *cap. quemmodo* secundæ nuptiæ permittuntur. Rursus 31. *quæst. pr. cap. aperiant cap. Deus & cap. quod si dormierit* definiuntur licitæ; & quod licitum est non est damnabile. Hoc idem esse licitum statuit *Innoc.* Quartus *constitutione* 14. *sub Catholica*.

Dum dixi regimen, curamque familiæ fuisse finem à Pyrausta intentum in duobus matrimoniis à se contractis, id intellexi de fine minùs principali, & secundario, non principali, atque primario; nam iste fuit imitatio matrimonii D. Joseph cum Deipara Virgine; nec repugnat operantem operari posse ob duos, & plures fines, quorum unus sit primarius, alter verò, vel alii sint secundarii.

Quoque in congressu habito dixi relato P. Theologo, mirum esse ab eo negari rationem meam deprompram ex bonitate objecti, finisque, cum ipse non veritus sit in Archigymnasio defendere publicè ex Cathedra Circumcisionem licitam esse hac tempestate, si id fiat ob finem imitandi Christum Jesum.

Tandem Pyraustæ moralis prudentia stabilitur ratione erura ex natura propositi; nam in propositione dubii semper dicitur ille fecisse propositum de Virginitate servanda, non votum; ideò operæ pretium est ostendere Pyraustam per tale propositum nullum subivisse peccandi onus, nullum quoque periculum, si à Virginitatis propositio recessisset.

Pro hac re stant mihi, faventque S.S. Canones, & Canonistæ; nam de Voto, & Voti redemptione *cap. literaturam* est definitum propositum faciendi aliquod bonum non obligare. Ibidem est quoque sancitum, propositum intrandi Religionem non esse votum; & ideò dixi superiùs obligationem ex voto nascentem strictiorem, & fortiorem esse illa, quæ ex proposito simplici ortum ducit. Deindè etiamsi sacri Canones de proposito nil statuissent, significatio ipsa propositi potest quemcumque convincere; propositum namque est derivatum à verbo propono, quod significat aliquid mente statuo, vel delibero: sic Seneca: *id in primis animo est preponendum, ut rectè vivamus*. Definitur ergo propositum sic: Est simplex humanæ mentis intentio, qua homo deliberat, & determinat, se opus aliquod facturum, vel omissurum. Hoc stante quis audeat dicere reum peccati, qui Deo confisus proposuit operari bonum melius, atque perfectius, & posteà videns attentiusque considerans, sibi à Deo non danda esse illa auxilia, per quæ fieret potens ad exequendum,

dum, & ad resistendum tentationibus vehementibus, recederet à proposito de meliori bono, & bonum minus, cui par esset, & pro quo divina sibi præstarentur auxilia, amplecteretur, exequereturque? Nemo est, qui posset tingere umbra peccati proponentem eleemosinam largam, & postea comutantem in parciorem, præsertim si recens exortum sit impedimentum; propter quod difficulter larga proposita valeat erogari, vel peccasse illum, vel se exposuisse peccati periculo, cum largam erogare proposuit. Taceo simpliciter proponentem aliquod supererogationis opus posse licitè absque ulla compensatione facienda per minus bonum à proposito de meliori bono recedere; & hoc quia per propositum nulla inducitur obligatio. Ob eamdem rationem potest liberè, absque ulla causa inducente difficultatem propositum non adimplere.

His aliisque permotum puto nostrum Pyraustam inclinasse ad propositum potiùs, quam ad votum, ne scilicet ex obligatione per votum inducta, prævaricando postea peccato esset obnoxius; ne videretur sibi nimium de suis virtutibus, & de ubertate divinæ gratiæ polliceri, ne si res non benè cæssisset, imprudentiæ, & temeritatis tenebris adumbraretur, ne subdolè voti prætextu incusaretur omnem spem petendi debitum suis conjugibus præclusisse, ne insoliti voti jactantia altissimum suæ modestiæ deprimeret, & deijceret; & denique si non sequeretur effectus, aliquo premio dignus esset affectus.

Ex proposito ergo Pyraustæ, satis l quet eum, nedùm omnem imprudentiæ scopulum evitasse; sed etiam summum prudentiæ attigisse fastigium; & revera si per omnes prudentiæ partes, potentiales scilicet, subjectivas, & integrantes enumerando fiat discursus, nulla est, quam Pyrausta non ad amussim attigerit. Si etiam de imprudentiæ partibus, & speciebus fiat sermo, patet quoque à Pyrausta procul fuisse præcipitationem, inconsiderationem, inconstantiam, & negligentiam: nulla fuit prudentia carnis, nulla astutia, nulla fraus, & nullus dolus; quarum imprudentiarum absentiam longissimam potest quivis advertere ex sola propositione dubii; secundum quam, & non aliter resolvendum est dubium.

Sed ego contra me ipsum insurgo, & simul obijcio à me ommissam esse solicitudinem, qua ex propositione casus visus est laborasse Pyrausta; nam suis laboribus rem familiarem adauxit; præterea dicitur sponsam accepisse, ut se, & rem suam familiarem cura sponsæ muniret; & præterea magnitudo divitiarum, quas dicitur comparasse, apertè indicat Pyraustam habuisse studium immoderatum acquirendi; & conservandi temporalia; contra illud Matth. 6. *Nolite soliciti esse dicentes, quid manducabimus; & nolite soliciti esse in crastinum*; ex his rectè concluditur species imprudentiæ, quæ dicitur solicitudo.

Sed pro solutione hujus argumenti, quod nunquam promotum fuit in duobus congressibus, adduco primo D. Ambrosium; qui lib. 8. in Lucam sic docet: *Discant Divites non in facultatibus crimen hærere, sed*

in

in iis , qui uti nesciant facultatibus ; nam divitiæ ut impedimenta improbis , ita bonis sunt adjumenta virtutis . Ecce nunc docet Ambrosius divitias indifferentes esse ad bonum, & malum; & ex fine, & usu fieri bonas, vel malas: & sanè divitiæ ex se malæ esse non possunt, aliter Abraham, Isaac, Jacob, David, Josaphat, & Ezechias essent inter pessimos referendi, quia ingentes divitias possederunt: Deus quoque culpandus esset, qui in lege veteri cultores suos reddebat divites, & opulentos; & summum nefas est dicere Deum suis pro præmio dare saltem incentiva peccati. Tunc ergo sunt malæ divitiæ, quando possidens abutitur illis ad obtinendum finem malum, & indecorum, puta ad indulgendum genio, ad lupanaria, pompas, ad justorum eversiones, & ad alia indigna relatu.

At legatur in propositione dubii ad quem finem suas divitias Pyrausta direxerit: non quidem ad scortationes, illicitosque concubitus; nam dicitur virginitatem, & castitatem adeò coluisse, ut nedùm de mulieribus, sed de ipso quoque Diabolo sibi apparente in fœminea specie triumphaverit: quommodo potuit abuti divitiis, si de eo dicitur profecisse de virtute in virtutem; & summam venerationem adeptus per heroicæ virtutis specimina. Pyraustæ finis egregius fuit, ut conjungeret cum cælibatu conjugium, & ut hunc finem tantùm assequeretur, necesse fuit comparare divitias; quæ enim fœmina locuples fuisset conjuncta per matrimonium huic viro humili genere nato cum onere castitatis perpetuæ? & tamen Pyraustanæ divinæ effecerunt, ut duæ puellulæ honestissimæ, sed pauperimæ censu, licèt ditissimæ thesauro virtutum non dedignarentur, imo avidissime concupiverunt, cum Pyrausta contrahere matrimonium; sic enim evasere periculum inhonestatis, quam subire poterant paupertate cogente.

Alter fuit finis Pyraustæ, ut suis opibus puellas nubiles pauperes educaret; in tantum ut à secunda conjuge, quam ante nuptias solo Dei amore motus educaverat, vocaretur Pater, & ipse illam ut suam filiam agnoscebat.

Tertius finis fuit Pyraustæ, ut aggrederetur heroicum in contemptu divitiarum, & consumaret; nam si in paupertate degens Mundo se abdicasset, nihil sane reliquisset de mundo, sed per Religionem, quam fuit ingressus, paupertati suæ potius providisset; at quia ante suum ingressum ad Religionem facultates suas Christo distribuit, & pauperibus, paupertatis voluntariæ valde egregium posteris reliquit exemplum.

Hi fuere fines Pyraustæ ad acervandas, conservandasque divitias; & in his congregandis semper se præstitit innocentem; imo ad heroicum misericordiæ erga pauperes aspirantem, & anhelantem.

Nec in eo aviditas imprudens, & vitiosa fingenda est, quæ in avaris; nam isti sibi congregant, & conservant, nec opes dirigunt ad bonum finem; Pyrausta vero, ut declaravit eventus, ad tres fines præfatos opes suas direxit. Si quis animo nil pro se retinendi, sed

animo

animo solum subveniendi pauperibus quibuscumque justis laboribus studeret, & procuraret comparare divitias, & pecunias sine numero; nedum non peccaret, sed summum attingeret plurium virtutum, scilicet prudentiæ in primis, deinde charitatis, misericordiæ, atque munificentiæ &c.; quia hic ad finem optimum dirigeret medium prorsus indifferens ex sui natura; redditum tamen optimum ex optimo objecto, vel fine. Ex quo colligitur evidenter nullo sordido avaræ cupiditatis inquinandum esse Pyraustam ob divitias congregatas; sed potius ad Cœlum usque laudandum, & extollendum; quia propter finem eas comparavit altissimum.

Resolvitur tertia pars quæsiti, quæ est an Pyrausta in Matrimoniis heroicæ virtutis actus effecerit.

IN duobus congressibus habitis ab octo Theologis de heroico, ut est heroicum, nihil est tactum; & ideo ego quæsitum revera in duas partes propositum, in tres partes dissecui; fieri nam potest, ut ferè semper evenit in iis, qui communi virtute sunt virtuosi, esse actum virtutis quidem, sed non heroicum; & cum in secunda parte resolutionis meæ probaverim in Pyrausta virtutem prudentiæ, nunc heroicum ejusdem virtutis aggredior solidare.

Pro quo primum admoneo heroicum esse vocabulum à gentilitate in Christianos invectum; significat vero apud Christianos virtutis gradum, perfectionem, & excellentiam, qua homo circa materiam virtutis alicujus supra communem aliorum hominum operandi modum operatur; & per hoc Deo fit similis, & apparet. In hoc conceptu heroici Scotus, Seraphicus, & Angelicus non discordant, & ferè omnes. Itaque heroicum non video præseferre virtutem aliquam diversam à Theologicis tribus, quatuorque moralibus; atque ideo quælibet earum potest attingere heroicum, dummodo gradum summum attingat.

Ad hoc heroicum sequaces suos hortatus est Christus Math. 5., cum dixit: *Estote ergo vos perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfectus est*; & Lucæ 6. *Estote misericordes, sicut Pater vester cœlestis misericors est*. Ex his duobus locis eruitur, & heroicum dicere quandam cum Deo similitudinem, & de heroico attingendo saltim datum esse à Deo consilium.

Non nego apud Gentiles datam fuisse virtutem heroicam, idest aliquam ex quatuor Cardinalibus, quæ hominem ita perficeret, & adeo redderet excellentem, ut eum supra cæteros homines elevaret, & eum similem faceret Deo, vel Diis; & de hoc testes sunt Aristoteles, & Averroes, aliique Philosophi, qui suos agnoverunt heroes. At tale heroicum fuit Philosophicum, & naturale; nunc vero in Pyrausta nostro est statuendum Christianum hæroicum, quod est actio heroica Chri-

Christiana, & est hominis fidelis operatio in aliqua virtutis materia ob finem supernaturalem supra communem aliorum modum ex Divino dono, seu inspiratione procedens cum abnegatione sive explicita, seu implicita operantis.

Hæc cuncta reperiuntur in nostro Pyrausta; nam ut Deo quam maxime deserviret, & complaceret, medium optimæ virtutis delegit, virginitatis scilicet, ac castitatis, de qua D. Ambrosius de Virginibus circa initium: *Hac nubes, aera, Angelos, syderaque transgrediens Verbum Dei in ipso sinu Patris invenit*. Ad castitatem, & virginitatem hanc communem, & residentem in voluntate, oportet ut præcedat dictamen prudentiæ in intellectu; nam quælibet virtus in voluntate supponit suam prudentiam in intellectu, & ex necessitate supponit; aliter virtus non esset; sed per hoc solum habeo in Pyrausta prudentiam, castitatemque communes, atque ideo.

Probo heroicum utriusque; nam istæ duæ Pyraustanæ virtutes attigere gradum excellentissimum, & adeo eminentem; ut nullus excepto D. Joseph ad illum ante pervenerit; non quidem ille Joseph Patriarcha ad Cœlum usque laudatus ob castitatis insigne, quia & si adolescens Dominam suam ad inhonestissima incitantem, & sibi sæpè molestam, constantia, & fortitudine in adolescentia sua repulerit, semperque devicerit; tamen Pyrausta noster servili necessitate nihil obstante duas dominas insultantes, & similiter provocantes devicit, stravit, elusit; imo ipsum Diabolum fœminea forma, & fœminarum incantamentis armatum fortissimè profligavit. Conferat quis Alexandrum, & Julium Cęsarem Dictatorem cum hoc juvene agricola, & alieno servitio mancipato; & quisquis ille sit Judex judicabit, etiam si nolit, altioris glorię, & majoris fortitudinis incomparabiliter fuisse famulum hunc toties, & tam fortiter in Veneris arena vincentem, quam illos duos, qui Martis in campo collatis signis cum pluribus, pluribusque validissimorum hostium exercitibus demessuere triumphos, & palmas; isti enim alios, & à se dissitos devicere unus Rex, alter Dux, & Dictator; ille vero servus seipsum, atque concupiscentiam hactenus ab Adę lapsu *demptis paucis, & parvulis*, ut ait Remigius toto Orbe vincentem; imo ipsum Diabolum, seu Behemoth, de quo dixit Deus Job. 41. *Non est super Terram potestas, quæ comparentur ei, qui factus est, ut nullum timeret*, in juventute sua, & toto ævo suo longissimo vicit, pessumdedit, & habuit in ludibrio. Martinianus vix fuga, & igne se à concupiscentiæ hoste protexit: alii nostri Heroes in sanctitate, scilicet Benedictus, Franciscus, & cæteri nullo alio aptiori telo adversus concupiscentiam dimicarunt, quam fugiendo; at noster Pyrausta in magnis opibus, & florente adolescentia constitutus non timuit maximas urbes incolere, in quibus ut plurimum innumera sunt irritamenta libidinum; ab Hispaniis se transtulit in novam Hispaniam, nec exhorruit magna pericula castitatis, quæ longa itinera secum ferunt. Denique

velut

velut miles factus emeritus per mille stipendia Virginitatis in senio voluit collato pede cum tanto hoste confligere, & duas duxit conjuges successivè, quas ad propositum Virginitatis allexit potius, quam attraxit; blandiebatur illis, sed ad reportandum majora lucra virtutum; assidebat, colloquebatur, & commensalis erat eisdem; sed ut illas frequenter verbo instrueret, & exemplo; & denique, ipse vir summæ virtutis post pias preces extra thalamum in terra juxta ipsas cubabat.

Ex hoc postremo à me ex propositione dubii fere ad verbum translato, miror quosdam permotos ad ambigendum an Pyrausta ante preces simul cum sua nupta in lecto cubuerit? cum ipsum non cubuisse ex verbis allatis sit manifestum: nam prius habetur sic: eam in thalamo collocabat, & postea nullo alio interjecto. Verum ipse virtutis vir post pias preces extra thalamum juxtà illam in terra cubabat: illa adversativa (verum ipse) demonstrat cuicumque eum in thalamo non cubuisse, postquam sponsam in thalamo collocaverat; & ly (post pias preces) non dat intelligere pias preces in thalamo fuisse peractas; sed modificat Pyraustæ cubitum factum in terra; & sonat prius eum in terra precatum fuisse, & in terra postea cubuisse; aliter debuisset dici se, & illam in thalamo collocasse; quod si evenisset adhuc Pyraustæ castimoniam non læsisset, sed magis heroicam reddidisset, quia plus collato pede cum hoste certasset.

Quidquid sit de hac re, sive unus, vel alter modus cubandi dicatur, semper heroicum in Pyraustana prudentia, & castimonia demonstratur; nam semper novo genere pugnandi contra incontinentiam Pyrausta pugnavit; etenim extra thalamum cubando juxta illam cubabat; & sic quoque proximum habuit motivum violandi factum de castitate propositum.

Augetur heroicum in prudentia & castimonia Pyraustana per adversitates quas maximas passus est à parentibus puellarum, quæ sibi nupserunt; & per id sua quoque fortitudo, & constantia erigitur ad heroicum; nam minis, injuriis, contumeliis impetitus, omnia æquanimiter toleravit, & respondendo semper modestè, promissis etiam conabatur feroces animos emollire; per quæ etiam patientiæ, & modestiæ in virtutibus demontravit heroicum.

Sed præ ceteris in castimonia Pyraustana fulget heroicum, ex fine, ob quem ad ineunda conjugia motus fuit hic bellator, & miles egregius. Ideo illa duo contraxit, ut bis, non semel Sanctum Joseph imitaretur; & per hoc Pyraustæ prudentia transit ad Christianum heroicum; nam esto hæc prudentia pro fine immediato respexerit Matrimonium Mariæ cum Joseph; tamen ad Christum & Deum ultimate tetendit; cum quivis advertat ex matrimonio illo Deiparæ Christum Deum, & hominem resultasse vices Josephi Spiritu Sancto supplente. Heroes alii in Christiano Cœlo fulgentes inivérunt quidem conjugia, in quibus castitatis pro-

posito,

posito, vel voto quoque se obstrinxerunt; sed solus Pyrausta fuit ille, qui hanc supereminentem conditionem adjecit; solus Pyrausta cum proposito, non cum voto se illigavit; & hoc, quia nihil facessente libertate transgrediendi impune propositum, dum non est transgressus, beatitudinem promissam Ecclesiastici 31. *ei, qui potuit transgredi, & non est transgressus*, sibi fortius, & gloriosius vendicavit.

Elucet etiam heroicum Pyraustæ prudentiæ, quia non se inermem, sed pluribus vallatum experimentis, in quibus advertit nunquam sibi Divina auxilia defuisse, se dedit tanto certamini; & rursus, quia non adolescentiæ æstu in deteriora incitante, sed senili gravitate aggressus est duo conjugia, & in utroque tenacissimus fuit sui sancti propositi, ut comprobavit eventus.

Hoc opus insigne Pyraustæ fuit hominis quidem fidelis; fuit multiplex, quia in multiplici virtutum materia; fuit quoque supra aliorum communem operandi modum: fuit etiam ob finem supernaturalem, & ideo ex his quæ dixi, multa habet, quæ Christianum heroicum integrant, vel constituunt. Sed unum, videntur deficere; & illud unum est, ut tale opus sit ex Divino dono procedens; & ideo, ut hoc probem.

Admoneo in homine de divinis auxiliis, & donis sibi actualiter inexistentibus nullam dari posse certitudinem, quæ sit vel fidei, vel scientiæ; quo tamen nihil obstante potest de iisdem certitudo aliqua moralis haberi; & quidem si sit prudentia Christiana communis, hujus in Pyrausta signa sunt evidentia; nam promptè, faciliter, ac delectabiliter ad finem debitum ex supernaturali motivo direxit media singularia consultando de illis, judicando, atque præcipiendo juxta legem, seu moralem scientiam; & totum patet eum executam fuisse ex propositione dubii, secundum quam resolvo difficultatem; in ea enim habetur Pyraustam à Deo fuisse præventum; & rursus dicitur fuisse amore, fide, & pietate maxima erga Deum. Cum vero contraxit conjugia de eo dicitur: (prudenter perpendens non esse bonum hominem esse solum); per quod satis ostenditur ex motivo revelato in Sac. Scriptura, & supernaturali eum ad matrimonia processisse. Alia quoque exprimuntur ibidem, per quæ indicatur Pyraustam, semper ad Deum, & Divina auxilia respexisse; atque ideo indubium est Pyraustam ex illuminatione, supernaturali operatum fuisse; ità ut plenissime adimpleverit illud Apost. ad Coloss. 3. *Omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini Jesu Christi facite*, & ecce in Pyrausta extitit prudentia Christiana.

Nunc in hac prudentia Christiana signa heroici sunt assignanda; hujus signa à me duo statuuntur. Primum est consulere, judicare, præcipere materiam virtutis, quæ in difficultate multum superet, excedatque communem; & ecce noster Pyrausta conjungendo cum proposito castitatis bina conjugia difficilimam, & fere intentatam ante aggressus est

est materiam castitatis : rursus imitatio Matrimonii Divi Joseph cum Sponsa Deipara fuit finis nimis distans in altitudine, & singulari à finibus proximis aliorum hominum, qui in castitate vixerunt.

Alterum signum heroici, quem tradunt aliqui, est ut prudentia Christiana attingat heroicum, superetque communem, aliam promptitudinem, & facilitatem in consultando, judicando, atque præcipendo habere non potest, quam ut statim absque longo discursu dictet quid in aliquo agendorum, sive monastico, sive œconomico, sive politico ordine sit agendum, utendo mediis efficacioribus, & potioribus; & id debet ducere ortum primo ex dono scientiæ, quo agibilia moralia certò sciuntur: secundo ex dono consilii, quo singulare, ut illis conforme dictatur, & ex Dei instinctu procedit.

Totum hoc probant heroica Christi prudentia; hic enim cogitatu non indigebat in operatione quarumcumque virtutum; & ideo Luc. 2. habetur: *Mirabantur super prudentia, & responsis ejus*: probant iidem istud idem ex illo Math. 10. *Nolite cogitare quomodo, aut quid loquamini*. Et denique probant evidentissimis exemplis veteris Testamenti; nam Joseph ille filius Jacob sine ulla mora interpretatus est somnia Pharaonis; & sic quoque Daniel celeriter explicavit tot obscurissima, quæ in suo libro narrantur. Omitto Moysem, Josue, Gedeonem, Sampsonem, Saulem, & David; nam etiam Balaam ethnico, dicitur Dominus occurrisse, & tali occursu ille mirabilia prophetavit.

Quod maxime facit ad rem præsentem, in novo Testamento aptissimum est exemplum de Beatissima Virgine, quæ, ut communiter defenditur, & tenetur, voto Virginitatis adstricta contraxit matrimonium, quod consumatum non erat. Certum est eam vi humani discursus consentire non potuisse, nisi ex Dei dono scientiæ, & instinctu quoque divino ad illum consensum fuisset adducta. Sic deinde solum freti Divinis illapsibus, & auxiliis nulla prævia mora, vel studio operati sunt Apostoli, & tot agmina Martyrum, atque Sanctorum. At hic modus operandi celerrime sine studio, humanoque labore proculdubio existimandus est in nostro Pyrausta; nam hic puer pascendis gregibus, adolescens deputatus est agriculturæ; & quomodo ovibus addictus, & terræ intellectum suum potuisset erigere ad culmen tantæ prudentiæ, ut firmissime sciret non repugnare matrimonium cum virginitatis proposito, nisi spiritu afflante divino fuisset edoctus: imo puto eodem spiritu illuminante, & erudiente forsan scivisse in hac conjunctione castitatis cum matrimonio futuros quosdam, qui illam non approbarent; & ideo non votum emisit, sed fecit propositum non absolutum, sed conditione restrictum; ut sic sui hostes facilius confutarentur.

Denique per hæc, quæ dixi, nedum in Pyrausta probatur heroicum in prudentia, sed etiam heroicum in castitate; quia quale est dictamen prudentiæ, talis etiam est actus, vel habitus sequens, si tali dicamini

est

est conformis. Quare si prudentia Pyraustana fuit heroica, castitas quoque conformata illi dictamini fuit heroica.

Per illud idem Christianum heroicum refellitur etiam quidquid de imprudentia, & de peccandi periculo in Pyrausta Adversarii cavillantur; nam si heroicum tunc est in virtute, cum operans aggreditur objectum in altitudine nimis distans à virtutis communis objecto, vel protinus sine ulla mora consilii ex Dei speciali instinctu ad idem tendit objectum, quomodo in Pyrausta imprudentiæ aliqua nota fingenda est ex hoc capite; quia scilicet aggressus est objectum adeo superexcellens à nullo fere, aut paucissimis ante tentatum, conjungere scilicet cum castitate conjugium? aliter si ex capite magnæ difficultatis debuisset à proposito suo desistere, tunc, quia in heroico attingendo semper maxima est difficultas, à nullo, & nunquam tentandum esset heroicum contra dicta prædicata à Christo consilia: *Estote perfecti sicut &c.* & Lucæ 6. *Estote misericordes sicut &c.* Et quomodo consultationis defectu statuenda est imprudentia in Pyrausta, si heroicum, ut dixi, debet repente à Deo procedere sine ulla mora consilii?

Et si dicatur ideo Pyraustam debuisse hoc superarduum dimittere intentatum, quia certus non erat ex aliqua revelatione divina Deum esse, qui ad tantum opus impelleret: pariter de divina illuminatione, & inspiratione erat incertus.

At esto multi Heroes in Sacra Scriptura narrentur impulsi à divina revelatione ad moliendum heroicum; tamen multi sunt etiam, qui solo interno Dei spiritu urgente ad heroicum se contulere; & tamen isti nulla certitudine fidei, vel scientiæ certi erant se à Spiritu Dei fuisse permotos ad aggrediendum heroicum: atque neutram certitudinem habuere de motione interna an esset Dei auxilium, vel diabolica instigatio; cum prima Jo: c. 4. sic habeatur: *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint; quoniam multi pseudoprophetæ exierunt in Mundum*. Quo tamen nihil obstante intrepide heroicum sunt aggressi. Imo nec qui per revelationem externam ad heroicum sunt incitati, aliquam certitudinem, vel fidei, vel scientiæ habuerunt, qua certi essent revelationem illam esse Divinam, non vero à Diabolo fuisse confictam; ait enim Apost. 2. Cor. c. 11. *Ipse Satanas se transfigurat in Angelum lucis*; & id facit Satanas, ut postea tali larva deceptis sua mendacia pro Divinis revelationibus valeat facilius venditare. Et revera Deo sic permittente non pauci per hujusmodi revelationes, & instigationes factas à Satana, & immissas miserabiliter decepti sunt, & habiti in ludibrio.

Inter innumera exemplum magnum est illud Polycronii Sacerdotis, & Monachi Monothelitæ, qui suam dementiam clare nimis aperuit in Synodo Sexta; cum enim Dæmon ei per ostenta falsissima illusisset, tentavit mortuum facere redivivum ad veritatem sectæ suæ firmandam. Cum ventum esset ad opus coram magno populo, & multis Patribus

San-